

De Tegentijd

Nieuwsbrief Brussels Brecht-Eislerkoor december2005

Antoinette 75 !!

En nu wordt het serieus. Gedaan met onderduiken in de groezelige straat waarvan je niet eens weet of het er ooit beter om leven wordt. Boon doet er zich met een lachertje vanaf : *In de eerste missing ligt het plezier van te kunnen herbeginnen.* Brecht daarentegen weet wat ons te doen staat : *Verander de wereld, hij heeft het nodig.*

Haast 50 jaar na Bertolts overlijden is de klus nog altijd niet geklaard. Zelfs eerder minimalistische projecten als het Millenniumplan lijken niet van de grond te komen. Dus tijd voor ons om het publiek niet alleen te amuseren, maar ook om het *een geweten te schoppen* (Louis Paul Boon laat ons blijkbaar niet los).

De waardering voor amateurkoren groeit met de dag. Zo schreef Vic Nees, componist van grote en kleine koorwerken (en Mechelaar, wat nooit schaadt) een tijdje geleden : *Je kan de amateurmuziek in de cultuurwereld niet over het hoofd kijken op het gevaar af de band met de realiteit te verliezen. (...) Als jurylid op vele internationale koorfestivals durf ik haast te beweren dat de amateurkoren meer bevruchtend inwerken op het muzikleven dan de beroepskoren. Dikwijls is het verschil niet te horen en soms zijn ze zelfs beter.* Het engagement van de amateur wordt zelden teruggevonden in een vaak te glad professionalisme.

Aan engagement en creativiteit zal het ons niet ontbreken. We snakken er immers naar onze klassiekers naar boven te halen. Wij niet alleen, want een Hasseltse bende van vier (Ingrid en Ielde, Jos en André) snelt ons ter hulp. Behalve hen zijn er weer nieuwe koorleden bijgekomen (Philippe en Walter, Annette) en zijn zangers na hun loopbaanonderbreking teruggekomen, zoals Mia De Koster. Maar als toonbeeld van koortrouw verdient Antoinette dit keer onze aandacht : 75 lentes oud en nog altijd even vief (met dank aan Cathy voor de tekening). Wat een fantastisch gehoor, een glasheldere stem en een geheugen als van een olifant. Eigenlijk verdient ze een staatsprijs voor linkse zangers en zangeressen. Maar de huidige politieke constellatie is er niet naar.

In deze sombere tijd van het jaar delen we Lieves bezorgdheid om Michiel. We hopen dat onze strijdlustige vrienden het zullen halen tegen de ziekte.

Duovoorzitsters Erica en Sabine

Brecht en de Waarheid

vijf moeilijkheden bij het schrijven van de waarheid

Deze tekst wordt wel eens de sleutel tot Brechts politiek denken genoemd. Hieronder een samenvatting en collage uit de tekst zelf. Wie de volledige tekst wil, kan die elektronisch bij Kris krijgen. En we plakken er nog een Keuner-portret aan. Want Keuner heeft ook zo zijn gedacht over de waarheid.

5 moeilijkheden bij het schrijven van de waarheid is een richtlijn voor de kunstenaar die op een materialistische en dialectische manier de waarheid wil schrijven. Eerst moet hij zich de vraag stellen wie hij wil dienen, het volk of de machthebbers. Vervolgens bestudeert hij de oorzaken en de oorsprong van de mislukkingen tegen de machthebbers. Men mag vooral niet gaan weklagen en in z'n lot berusten.

Er zijn veel waarheden te vertellen. Het komt erop aan die waarheid te vinden die de moeite waard is verteld te worden, de waarheid die verzwegen wordt, en die de verdrukten ten goede komt. Goede bedoelingen volstaan hier niet. Om de wereld waarin hij leeft te kunnen begrijpen en zodoende de waarheid te kunnen vertellen, moet de kunstenaar de economie, de geschiedenis, enz. bestuderen. Het volstaat niet te constateren dat het er slecht aan toe gaat in de wereld, of dit alles gewoon te verkondigen. De waarheid dient om actie te voeren, ze zal als leidraad fungeren om de wereld te veranderen.

De noodlijdenden moeten de waarheid horen, want zij zijn het meest onderdrukt, het is precies voor hen dat de waarheid verdoezeld wordt. Zodoende zullen ze de waarheid als wapen kunnen gebruiken. Hoe moet men de waarheid onder de repressie meedelen? De kunstenaar mag niet in pessimisme of inactiviteit vervallen, hij moet sluw tewerk gaan, zijn standpunten door middel van fabels, allegorieën en andere vormen uitdrukken. De vertaling is van Françoise Thirionet en werd gepubliceerd in het marxistisch tijdschrift.

Samenvatting

1. De moed om de waarheid te schrijven
2. De schranderheid om de waarheid te ontdekken
3. De kunst om de waarheid bruikbaar te maken als wapen
4. Het oordeelsvermogen om uit te zoeken in wiens handen de waarheid werkzaam wordt
5. De list om de waarheid over velen te kunnen verspreiden

Het is de grote waarheid van onze tijd (met de kennis waarvan nog niets geëindigd is, zonder de kennis ervan echter geen andere waarheid van betekenis gevonden kan worden), dat ons werelddeel in barbarij wegzakt, omdat met alle geweld aan de eigendomsverhoudingen in de productiemiddelen wordt vastgehouden. Wat heeft het dan voor zin om iets moedigs te schrijven, waaruit blijkt dat de toestand waarin wij wegzakken barbaars is (wat waar is), als niet duidelijk is waarom wij in deze toestand terecht komen? Wij moeten zeggen dat er gemarteld wordt omdat de eigendomsverhoudingen moeten blijven zoals ze zijn. Als wij dit zeggen, verliezen wij uiteraard vele vrienden die tegen het martelen zijn, omdat zij

geloven dat de eigendomsverhoudingen ook zonder martelen gehandhaafd kunnen blijven (wat niet waar is).

Men kan vele waarheden, delen van de waarheid of feiten die tot het vinden van de waarheid kunnen leiden op een eenvoudige manier ontdekken. Een methode kan nuttig zijn, maar vinden kan men ook zonder methode, zelfs zonder te zoeken. Op zo'n toevallige wijze bereikt men echter nauwelijks een interessante uitbeelding van de waarheid, opdat de mensen op basis van deze uitbeelding zouden weten hoe ze moeten handelen. Lieden die slechts kleine feitjes neerpennen zijn niet in staat om de dingen van deze wereld hanteerbaar te maken. De waarheid heeft nochtans alleen dat tot doel, niets anders. Deze mensen kunnen aan de eis om de

waarheid te schrijven niet voldoen. Als iemand bereid is de waarheid te schrijven en in staat haar op te sporen, dan blijven er nog drie moeilijkheden over.

Wij moeten de waarheid over de barbaarse toestand in ons land uitspreken, opdat gedaan kan worden wat hen doet verdwijnen namelijk dat, waardoor de eigendomsverhoudingen veranderd worden. Als men met succes de waarheid over verschrikkelijke toestanden wil schrijven, moet men ze zo beschrijven dat kan worden ingezien dat de oorzaken ervan te vermijden zijn. Als men de oorzaken die vermeden kunnen worden kent, dan kunnen de verschrikkelijke toestanden bestreden worden.

Wij moeten het verder diegenen zeggen, die onder de eigendomsverhoudingen het meeste lijden, bij de verandering ervan het meeste belang hebben, namelijk de arbeiders en zij, die wij bij hen als bondgenoten kunnen doen aansluiten, omdat zij eigenlijk ook geen eigendom van productiemiddelen hebben, ook al delen zij in de winsten. De waarheid kan men echter niet zo maar schrijven. Men moet haar beslist aan iemand schrijven die er iets kan mee beginnen. Het inzicht in de waarheid is een voor lezers en schrijvers gemeenschappelijk proces. Om iets goed te zeggen, moet men goed kunnen horen en iets goed horen. De waarheid moet met overleg gezegd en met overleg gehoord worden. En voor ons, schrijvers is het belangrijk, aan wie wij haar vertellen en wie haar ons vertelt.

We moeten de waarheid over de verschrikkelijke toestanden aan hen vertellen, voor wie die toestanden het ergste zijn en wij moeten haar van hen vernemen. Niet alleen de mensen met een bepaalde gezindheid moet men aanspreken, maar de mensen wie deze gezindheid op grond van hun situatie aanspreekt. En uw toehoorders veranderen voortdurend! Zelfs beulen zijn aanspreekbaar, als de betaling voor het opknopen niet meer binnenkomt of het gevaar te groot wordt. De Beierse boeren waren tegen iedere omwenteling maar toen de oorlog lang genoeg geduurd had en de zonen naar huis kwamen en op de boerderijen geen werk meer vonden, waren ze voor de omwenteling te vinden.

Voor degenen die schrijven is het belangrijk dat zij de juiste toon voor de waarheid vinden. Gewoonlijk hoort men dan een zachte klagende toon, van mensen die geen vlieg kwaad kunnen doen. Wie deze toon hoort en er ellendig aan toe is, wordt er nog ellendiger van. Zo spreken mensen die misschien geen vijanden zijn,

maar beslist geen medestrijders. De waarheid is militant, zij bestrijdt niet alleen de leugen, maar bepaalde mensen die haar verbreiden.

En wij moeten in de vijfde plaats met listigheid te werk gaan. Velen, trots erop dat zij de moed hebben de waarheid te zeggen, gelukkig haar gevonden te hebben, moe misschien van het werk dat het kost om haar een hanteerbare vorm te geven, ongeduldig wachtend tot diegenen van wie zij de belangen verdedigen ingrijpen, vinden het niet nodig, nu nog een bijzondere listigheid aan de dag te leggen bij het verspreiden van de waarheid. Op die manier gaat het hele effect van hun werk verloren. In alle tijden werden ter verspreiding van de waarheid, als zij onderdrukt en verhuld werd, listen toegepast.

Deze vijf moeilijkheden moeten wij tegelijkertijd oplossen. Wij kunnen de waarheid over barbaarse toestanden niet opsporen zonder aan hen te denken die er onder lijden. Terwijl wij, steeds weer iedere aanvechting van lafheid de kop indrukken, de werkelijke verbanden zoeken voor hen, die bereid zijn van hun kennis gebruik te maken, moeten wij er ook nog aan denken, hen de waarheid zo te overhandigen dat zij in hun handen een wapen kan worden. Tegelijk moet deze overdracht zo listig zijn dat ze door de vijand niet ontdekt en verhinderd kan worden. Zoveel wordt er vereist, als vereist wordt dat de schrijver de waarheid moet schrijven.

Keunertjes

Wie is Brechts alter ego? Tijdens Brecht voor de Raap gaan we ook Keunertjes voorlezen. Stukjes die Brecht over een zekere mijnheer Keuner schreef. Maar wie is dat geheimzinnig personage? Gelukkig hebben we dankzij het *Dreigroschenheft* en Erica zijn Curriculum Vitae op de kop kunnen tikken.

Curriculum Vitae van Herr Keuner

Keuner, Herr. Ook Herr K., H.K., G. Keuner, H.H. Wordt ook "De Denkende" genoemd. Geboorte- en sterfteplaats alsmede geboorte- en sterftedatum zijn onbekend. Wordt bekend door de "*Geschichten vom Herrn Keuner*" van Bertolt Brecht (1898-1956). Brecht bericht erin over ervaringen en meningen van K. Vermoedelijk is hij afkomstig uit Beieren en leefde hij in de eerste helft van de twintigste eeuw. Hij was schrijver en moest emigreren. Hierdoor verloor hij al zijn werk. Er wordt verteld dat hij een aanvaring had met een officier van de bezettingstroepen. K. zou steeds in twisten verwickeld geweest zijn. Eén keer heeft hij zich openlijk tegen geweld uitgesproken.

Uit onderzoek is gebleken dat K. minstens één medewerker en één student had. Hij zou als leerkracht aan de kost gekomen zijn. Hij was thuis in het juridisch jargon en kend zijn weg ook in de geschiedenis van de filosofie. Daarenboven las hij gedichten. Een tijdlang moet hij bij een tuinder gewerkt hebben, maar dat zou niet tot diens tevredenheid verlopen zijn.

K. sloot bij en stroming aan, maar of hij ook lid van een partij was, is onduidelijk gebleven. Over zijn privéleven is geweten dat K. een zoon had en minstens één

Ik vroeg Keuner : "Waarom willen de mensen rijk worden ?"
Keuner antwoordde : "Mensen die niet in zichzelf geloven, moeten iets hebben om iets te zijn."

Ik vroeg Keuner : "Hoe bereik ik vrijheid ?" Keuner antwoordde : "Wie minder nodig heeft, heeft mee vrijheden."

Ik vroeg Keuner : "Wat is wereldbeschouwing ?" Keuner antwoordde : "Mijn geachte collega Alexander von Humboldt schreef : het ergst is de wereldbeschouwing van hen die de wereld nooit aanschouwd hebben."

Ik vroeg Keuner : "Wie moet ik vertrouwen ?" Keuner antwoordde : "Vertrouwen is te geloven dat mijn gesprekspartner de waarheid spreekt, alhoewel ik het in zijn plaats niet zou gedaan hebben."

Ik vroeg Keuner : "Wat doet u, wanneer u een mens liefheeft ?"
Keuner antwoordde : "Ik maak me een schets van hem en ik zorg ervoor dat hij erop gaat lijken." - "De schets ?" - "Nee", zie Keuner, "de mens".

Ik vroeg Keuner : "Bestaat God ?" Keuner antwoordde : "Ik raad je aan te onderzoeken of je gedrag anders zal zijn naargelang het antwoord op de vraag. Verandert het gedrag niet, dan kunnen we de vraag negeren. Zou je gedrag er wel anders uitzien, dan kan ik je nog helpen door te antwoorden dat je al gekozen hebt : je hebt een god nodig."

zus of broer. Er bestaat een bewijs van een gesprek met een nicht van hem. K. woonde in steden. Hij verkoos de stad B. boven de stad A. En hij raadde aan om van de natuur spaarzaam gebruik te maken.

Hij vertelde over zijn ervaringen als gast en als gastheer. Zijn woning moest over meer dan een uitgang beschikken. Hij woonde bij een hospita waarvan geweten is dat ze een dochter had. K. had een sportieve, combattante buurman en een vriendin die toneelspeeltster was. Opvallend is zijn soberheid, op het ascetische af. Overal kan men hongeren, placht hij te zeggen. K. had het autorijden onder de knie en hij kon zingen.

Hij stond als betrouwbaar bekend, als bedachtzaam en humoristisch. K. had verschillende ziektes. Hij hield niet katten. Zijn lievelingsdier was de olifant. K. was een verhalenverteller. Hij hield van parabels en denkbeelden, en hij had een voorliefde voor paradoxen. Zijn pedagogisch optreden is omstreden. De herkomst van zijn naam is niet helemaal opgehelderd.

Erdmut Wizisla, directeur van het Bertolt-Brechtarchief in Berlijn, vindt Herr Keuner een kameleon. Hij is slim en dom tegelijk. Hij is brutaal en lief-tallig. Hij is moedig en onderdanig. En dat allemaal op steeds wisselende momenten. Misschien voelen we ons daarom wel zo verwant aan hem, meent Erdmut Wizisla, omdat hij helemaal niets heroïsch heeft. Hij is geen held maar ook geen antiheld. Hij is gewoon een figuur, een persoon. Eigenlijk is het spijtig dat hij niet werkelijk bestaat. Het zou leuk zijn hem te kunnen leren kennen, een beetje wrij-

ving met hem op te zoeken, een ruzie. Dan zou je je over hem kunnen ergeren, maar je zou ook blij kunnen zijn dat hij er is.

Hans Werner Henze

Weer zo'n onbekende Brechtcomponist. Hij leeft nog en werkte voor Fidel.

Geboren op 1 juli 1926 in Gütersloh (Westfalen). Componist van kamer-muziek, vocale muziek en symfonieën. Zijn lijfspreuk is dat hij ervan baalt

Stimmen Song Cycle by Hans Werner Henze (1926-) **1. Los poetas cubanos ya no sueñan** : SPANISH by Herberto Padilla (1932-), **2. Prison Song (the Leg-Irons)** : ENGLISH by Ho Chi Minh (1890-1969), from "Prison Diary" **3. Keiner oder Alle** : GERMAN by Bertolt Brecht (1898-1956) Sklave, wer wird dich befreien... **4. The Electric Cop**: ENGLISH by Victor Hernandez Cruz (1949-), **5. The distant drum** : ENGLISH by Calvin C. Hernton, **6. 42 Schulkinder**: GERMAN by Erich Fried (1921-1988), from *und Vietnam und* **7. Caino**: ITALIAN by Gino De Sanctis **8. Il Pasi**: ITALIAN by Mario Tobino (1910-) **9. Heimkehr**: GERMAN by Heinrich Heine (1797-1856) **10. Grecia 1970**: ITALIAN by Giuseppe Ungaretti (1888-1970) **11. Legende von der Entstehung des Buches Taoteking auf dem Weg des Laotse in die Emigration**: GERMAN by Bertolt Brecht, Als er siebzig war und gebrechlich ... **12. Gedanken eines Revuemaedchens während des Entkleidungsaktes**: GERMAN by Bertolt Brecht **13. Das Wirkliche Messer**: GERMAN by Hans Magnus Enzensberger (1929-) **14. Recht Und Billig**: GERMAN by Erich Fried (1921-1988), from *Unter Nebenfeinden* **15. Patria**: SPANISH by Miguel Barnet (1940-) **16. Screams**: ENGLISH by Walton Smith, **17. The worker** : ENGLISH by Richard W. Thomas (1939-) **18. Para aconsejar a una dama** : SPANISH by Herberto Padilla **19. Roses and revolutions**: ENGLISH by Dudley Randall (1914-) **20. Vermutung über Hessen**: GERMAN by Friedrich Christian Delius (1943-) **21. Schluß** : GERMAN by Hans Magnus Enzensberger **22. Das Blumenfest** : GERMAN by Hans Magnus Enzensberger, based on Inca

met iets bezig te moeten zijn dat hij al eens geprobeerd heeft. Zijn muzikale carrière die meer dan zestig jaar overspant (hij begon te componeren toen hij 12 was), is controversieel. Maar ook zijn politieke standpunten hebben heel wat stof doen opwaaien in het milieu. Hij begon muziek te studeren in 1942 tijdens de oorlog. In 1944 werd hij gemobiliseerd en kwam in krijgsgevangenschap terecht. Na de oorlog studeerde hij verder kerkmuziek in Heidelberg tot hij Schoenberg ontdekte. Zijn vroeg werk is sterk beïnvloed door de jazz, maar geleidelijk aan komt hij onder de invloed van de seriële muziek. Henze schreef verschillende opera's en koos daarvoor zorgvuldig zijn librettisten uit. Tekst én inhoud waren belangrijk voor hem.

In 1968 werd in Hamburg zijn oratorium *Das Floss der Medusa, Requiem für Che Guevara* gecreëerd. De tekstschrijver werd samen met enkele muzikanten gearresteerd. Henzes bekendheid en politiek bewustzijn stegen hierdoor alleen maar. In 1969 gaat hij een jaar werken en lesgeven in Cuba waar hij o.a. het Nationaal Symfonisch Orkest leidt.

In 1973 schrijft hij zijn liederencyclus *Stimmen* op teksten van Ho Chi Minh, Bertolt Brecht, Erich Fried en anderen (zie kadertje). Ook het enig mooie *Von der Freundlichkeit der Welt* van Brecht (zie achterflap) zet hij op muziek. In zijn later werk heeft zijn muzikaal eclectisme verder uitgewerkt en gebruikt hij elementen als rockmuziek, elektronica, taped sounds, microtones en bijzondere vocale and instrumentale technieken. Zijn beklijvende 9de symfonie (1997) vertelt het verhaal van gevangenen die konden ontsnappen uit de concentratiekampen. Henze droeg dit werk op aan "de helden en martelaren van het Duitse antifascisme".

CHORALES REVOLUTIONNAIRES

of een verhaal over discussie en dan pas zingen

Geen echt koorverhaal deze keer maar eigenlijk een korenverhaal : de derde bijeenkomst van revolutionaire Franse koren in het kleine dorpje Saint-Amant-Roche-Savine (10-17/7/2003).

Zo'n 50 koristen waren erop afgekomen uit Grenoble (Les barricades), Nancy (Les Sans nom), Limoges (chorale des résistances sociales AC !), Parijs (atelier Jolie Môme) en Le Havre (Les Josses Rouges). Probleem was de staking in de toneelsector. Dat leverde forse discussies op, want Compagnie Jolie Môme wilde mee staken en waren zo in de onmogelijkheid om de stage zoals de vorige jaren te begeleiden. Alle aanwezigen waren solidaire maar het was toch knap lastig en het heeft vele discussies gekost om er nog iets van te maken. We wilden een voorstelling op poten zetten om Jolie Môme in hun actie te steunen. Op een AV besloten ze om de viering van 20 jaar Jolie Môme te annuleren en van 17 tot 20 juli een "forum des luttes" in de plaats te organiseren ... Zondagavond 13 juli stellen de aanwezige koren hun repertoire aan elkaar voor en we boksen nog een gelegenheidsprogramma *La lutte des intermittents* in elkaar om Jolie Môme op de nationale feestdag in de straten van Clermont-Ferrand te steunen. Er komt zelfs een gelegenheidslied tot stand : *A las barricadas / La semaine sanglante / Quant un soldat / La vie s'écoule / La lega*

En daarna ? Het leek niet meer haalbaar om de stage zoals de vorige jaren met een concert te besluiten. Na vele discussies (ongetwijfeld de rode draad door de stage) besluiten we het volgende : elk koor leert de anderen één lied en dit brengen we op 17 juli uit solidariteit op het Forum des Luttes van Jolie Môme. Het worden : Gorizia (Les Barricades), Au dessus du pont (AC ! Limoges), Pa dolinam i pa vsgoriam (les Sans de Nancy) en het 14-julielied (*La lega, quant un soldat*) .

Maar de discussies waren nog niet ten einde. Wat met het concert in Guinguette dat oorspronkelijk gepland was ? Opnieuw een AV in de voormiddag (koren) en een uitgebreide AV (met Jolie Môme) in de namiddag waren nodig om te beslissen dat we één solidariteitslied op het feest zouden zingen ("la lutte des intermittents") en een uitnodiging voor het Forum des Luttes. Achteraf was echter niemand met dit mini-optreden tevreden. Maar aan de bar zijn de stakers het koor komen verstrekken en is er toch nog uit volle borst gezongen.

Olivier Vallade

P.S. Over eventuele bijeenkomsten in 2004 en 2005 heb ik niets kunnen vinden. Iets voor onze Franstalige vrienden ? Vive la discussion !

(Marie) Antoinette, Reine de Ganshoren d'Autriche

700 intellectuele kalveren

Aan elk lied uit de nieuwe Brecht-productie kan waarschijnlijk een verhaal opgehangen worden. Het is altijd een ontdekking van een hele wereld die achter zo'n lied opengaat. Dit keer zijn de Kälbermarsch en de Intellectuelen aan de beurt.

In een biografie van Eisler die ik deze zomer las, stond er een enkele voetnoot over de *700 Intellectuelen* van Brecht. Blijkt dat deze tekst niet zozeer over olie gaat, maar geschreven is als kritische stuk op de Nieuwe Zakelijkheid met zijn overdreven bewondering voor de technische vooruitgang. In dit stuk wil Brecht de draak steken met de grenzeloze bewondering van intellectuelen en sommige kunstenaars voor de techniek en de mogelijkheden die deze schept voor de "bevrijding" van de mens (naar hedendaages termen vertaald zouden de 700 intellectuelen waarschijnlijk de computer, het internet e.d. aanbidden).

Eislers kritiek (en volgens die ene voetnoot ook Brechts kritiek) op deze opvatting is dat de vooruitgang van de techniek op zich geen "bevrijding" hoeft te betekenen, maar integendeel tot een andere vorm van "slavernij" kan leiden. Opdat de vooruitgang van de techniek zou kunnen leiden tot de emancipatie van de mens is het noodzakelijk dat deze geanalyseerd wordt vanuit een klassenperspectief. Dit laatste laten de vertegenwoordigers van de Nieuwe Zakelijkheid (de "700 intellectuelen") juist na. Hun hoop dat de technologische vooruitgang tot emancipatie leidt is volgens Eisler dan ook valse hoop, vermits de technologie juist in handen blijft van de bourgeoisie. Brecht lijkt deze analyse gedeeld hebben (reeds in 1928 schreef hij dat de Nieuwe Zakelijkheid een reactionnaire stroming was). Het mag dan ook opmerkelijk heten dat Brecht in 1929 toch samen met Hindemith een werk maakt (*Der Flug des Lindberghs*) dat juist kan beschouwd worden als een verheerlijking van de technische vooruitgang zonder meer. Het wekt ook verbazing dat naast Orff ook Hindemith (die beschouwd wordt als de componist van de Nieuwe Zakelijkheid) de kritische tekst over de 700 intellectuelen op muziek zette. Over dialectiek in de praktijk gesproken !

Karim

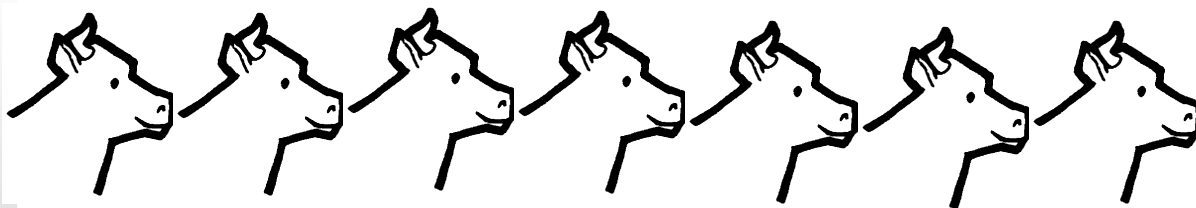
P.S. Even opgezocht in de kunstencyclopedie. *De Nieuwe Zakelijkheid* is een stroming die in de schilderkunst ontstond. Het was een reactie op het expressio-

Otto Dix, *Verwundeter*

nisme en wilde terugkeren naar een zakelijke weergave van de werkelijkheid zonder idealisme. Pas daarna bekendden ook architecten en bouwheren zich tot de Nieuwe Zakelijkheid en voegden er de verheerlijking van techniek en vooruitgang aan toe. Er bestond ook een sociaal kritische variant van de Nieuwe Zakelijkheid, het "verisme". Otto Dix was er de voornaamste vertegenwoordiger van.

kalvermars

Brecht heeft het beeld van de domme kalveren die achter hun slachter aanlopen, waarschijnlijk niet uitgevonden. Maar hij heeft het wel magistraal verwoord. John Heartfield maakte er een fotomontage over : de nazi-slager die zijn mes wet, terwijl de kiezers (kalveren) rustig aangesjokt komen. Brecht nam het lied op in zijn Schweyk-toneelstuk en Eisler componeerde er muziek voor die hij ook nauw bij het Horst-Wessellied liet aansluiten. Maar ook Brechts tekst parodieert het Wessellied (zie kadertje). Maar wie was Horst Wessel ?

Horst Wessel werd geboren op 9 september 1907 in Bielefeld. Hij studeerde rechten, maar liet die studie voor wat het was om bij de SA te gaan in 1926. Al snel trok hij de aandacht van Joseph Goebbels en die hem in 1928 naar Wenen stuurde om daar de Hitlerjugend te organiseren. Na zijn terugkomst organiseerde hij een razzia op het hoofdkwartier van de Communistische Partij waarbij 4 mensen zwaar gewond werden. Een wraakactie zou Wessel later fataal worden.

In 1930 kreeg hij ruzie de met eigenares van het huis dat hij samen met een ex-prostitutuee huurde. De eigenares was de weduwe van een voormalig communist. In plaats van de politie te waarschuwen riep zij de hulp in van communisten die in een nabij gelegen taverne zaten. (De exacte details van de ruzie zijn niet echt bekend en

er bestaan tegenstrijdige verhalen.) Twee mannen, Ali Höhler en Erwin Rückert, zagen een kans om wraak te nemen voor de aanval op hun hoofdkwartier. Toen Horst de deur voor hen opendeed, schoot Höhler hem door het hoofd. Een paar weken later overleed Horst Wessel aan zijn verwondingen. Goebbels organiseerde een publieke begrafenis voor de nieuwe martelaar waarbij 30000 mensen kwamen opdagen in Berlijn.

Een tijdje voor hij stierf, had hij de tekst geschreven van wat later het Horst-Wessellied zou worden. Een koor SA'ers zong het op zijn begrafenis. Later werd het op plaat opgenomen en in 1931 tot officieel lied van de NSDAP uitgeroepen. Het lied werd naast de hymne *Deutschland über Alles* gespeeld op alle officiële gelegenheden.

Horst Wessel 1927 (1907-1930)

1. Die Fahne hoch!
Die Reihen fest geschlossen!
S.A. marschiert
Mit mutig festem Schritt
|: Kam'raden die Rotfront
Und Reaktion erschossen
Marschier'n im Geist
In unsern Reihen mit :|
2. Die Straße frei
Den braunen Batallionen
Die Straße frei
Dem Sturmabteilungsmann!
|: Es schau'n auf's Hakenkreuz
Voll Hoffnung schon Millionen
Der Tag für Freiheit
Und für Brot bricht an :|
3. Zum letzten Mal
Wird nun Appell geblasen!
Zum Kampfe steh'n
Wir alle schon bereit!
|: Bald flattern Hitlerfahnen
Über Barrikaden
Die Knechtschaft dauert
Nur noch kurze Zeit! :|

een brief uit het archief

Onze archivaris Erik maakt een stukje koorarchief voor u toegankelijk.

De eerste studio-opname die het Brecht-Eislerkoor te beurt viel, dateert van de vroege jaren '80 en betrof

een opname van de ABVV-mars (zie kader) in de studio van de toenmalige BRT op de Martelaarslaan te Gent. Wij waren daar met 'den bibber' naar toe getrokken, want we kenden nog geen noot van dat lied. Jan Rispens heeft ons dan in een record tempo quasi foutloos een lied van drie strofen door de stembanden geramd en twee uur later waren we

'ingeblikt' op een LP. We hadden onze bijdrage geleverd aan een *Strijdsplaat* (1) die later zou uitgegeven worden door de Socialistische Fractie van het Europees Parlement. Dat ons koor uitgekozen was als vertegenwoordiger van de toenmalige strijdcultuur in België, was natuurlijk een hele eer.

De ABVV-mars werd daarna verschillende keren gezongen in onze collage *Nootzaak* en meer recent nog in 1994 voor de éénmeiviering van het BBTK in Dendermonde. Jan, die via het BRT-koor contacten had met het muziekwereldje en zo

ook de componist van de ABVV-mars, Daniël Sternefeld, kende, vroeg hem of hij niet een 4-stemmig arrangement met orkestbegeleiding wou schrijven voor ons koor. De brief hiernaast is het antwoord van Daniël Sternefeld. Helaas bleef het bij goede voornemens, enkele maanden later stierf deze toen zeer bekende dirigent van het Vlaams Symfonieorkest.

Het handschrift van de brief vertoont duidelijk de sporen van een toen reeds toeneemende blindheid. Maar de barokke muziek op de even barokke tekst van Marcel Coole blijft me nu nog altijd in de oren klinken. Wie wil meegenieten kan altijd de plaat bij mij of andere anciens opvragen. Ook op de CD *Dwarsbalken* is deze mars opgenomen en zelfs als openingslied. Het betreft hier wel een later arrangement van de veelbelovende componist Jan Emmery die, ja hij ook, inmiddels (en veel te vroeg) overleden is.

Erik

A.B.V.V. - mars

Tekst : Marcel Coole Muziek : D. Sternefeld

De dagen waren zwart gelijk de nachten,
de vader kende nauwelijks zijn kind;
wij waren blinde paarden in de schachten,
en van de wegen het vertrappeld grint.

Wij waren de verdrukten en verachten,
wij waren slechts getal en niemands vriend;
wij waren afgebeulden en ontkrachten,
tot wij beseften wiek te zijn en wind.

Refrein :

Handen in elkaar kameraden, steeds tot offeren bereid.

Altijd eensgezind, vastberaden tot het einde van de strijd.

Handen in elkaar kameraden, steeds tot offeren bereid.

Altijd eensgezind, vastberaden tot het einde van de strijd.

Gent 7-9-85

Dear Comrade Herr Rispens,

Op de af 11 een brief aan Meneer Vrijmetsel-
rijken. Mijn gezondheidstoestand laat zich
te merken, ook zodanig dat men wellicht het
niet wil of kan schrijven om andere partijen met
de te nemen. Ik blijf de eenzaamste persoon-
lijkheid te maken en de enige persoon die een
begeerte symfonie heeft.

Immidiats kunt de manuscripten met de
herhaling met de koningen (of koning)
verzoeken.

Op de af 11 een brief aan Meneer Vrijmetsel-
rijken te maken met de af 11, Comrade Herr Rispens
mijn kantoor te geven.

Hoogachtend,

Daniël Sternefeld

Ged. (02) 37429 95

(i) Comrades come rally, Songs of the European Workers' Movement.

BBEK stelt zich voor

Vier illustere medezangers en -zangeressen stellen zich in vier nummers per jaargang aan de hand van telkens vier andere vragen voor.

Ik ben **Antoinette**, woon in ganshoren, zing sopraan en heb als bijkomende koortaak dat ik de partituren overzet naar Braille. *Ik ben via Omer door de Traversia in 1992 bij het koor gekomen. Ik ontdekte dat ik muziek kon lezen met het scherm. Het was een hele overwinning dat ik de première kon meedoen. Ik kende het koor al van *Dwarsbalken*. In januari 1993 ben ik dan echt naar het koor gekomen. * De Brecht-productie schijnt goed te zijn. Maar we zullen nog veel moeten werken, als we de *Legende* en de *Liturgie* willen doen. Het gaat nog traag, maar het zit goed ineen. *Verander de wereld* zing ik graag. Ik heb dat een eerste mei in de ULB gezongen en dat was een van mijn eerste optredens met het koor. Bij mijn allereerste optreden waren er drie toehoorders ... * Het BBEK-repertoire is modern. Soms is het gemakkelijk, maar in de school heb ik niets modern gedaan en daarom heb ik er wat moeite mee, nu dat ik zou oud ben. Maar ik zal 't wel doen. Ik was 63, toen ik bij het koor gekomen ben. We hebben ooit *De Hond* (over hongersnood) gezongen. Heel modern en heel moeilijk. Ik heb me al kostelijk geamuseerd. Voor mij is het een hele overwinning met mijn handicap.

Ik ben **lieve** franssen en woon in Etterbeek, sinds een tiental jaren. Dirigente sinds 1985, en daarvoor, al sinds 1979 repetitor en occasioneel dirigent. Lid van ploeg en van de artistieke werkgroepen. * In contact gekomen met het koor : mede opgericht, samen met Jan Rispens en Mark De Smet. De idee was gegroeid vanuit een 'denkgroep' die zich *Muziek en maatschappij* noemde en die zich bezighield met reflectie over de muziekpraktijk, en op zoek ging naar een progressieve invulling daarvan. Het oprichten van de drie Brecht-Eislerkoren was het meest concrete resultaat. * Ik hoop dat we van de komende productie een hedendaags en toegankelijk stuk kunnen maken, dat ook jonge mensen kan aanspreken. Brecht is alles-behalve dood. Hij moet gelezen en beluisterd worden ! Ik hoop ook dat we alle koorleden volop aan hun trekken kunnen laten komen, op allerlei manieren. Het instrumentale werk is nieuw en daar kijk ik erg naar uit. (Nog veel werk voor de boeg voor arrangementen enzo ...) * Het BBEK-repertoire eist natuurlijk de meeste aandacht op. Maar verder heb ik eigenlijk geen 'grenzen' aan mijn muzikale interesse : van muziek voor kinderen en Bach, tot muziek uit alle uithoeken van de wereld, al of niet met een maatschappelijke of politieke inhoud, songs met een romatisch tintje ... en oude muziek (à la *Huelgas*) niet te vergeten. Tja, als ik mijn CD-kast bekijk ... moeilijk om kiezen hoor !

Van het bestaan van het BBEK was ik, **Rose**, al jarenlang op de hoogte, mede door mijn lidmaatschap van de Louis Paul Boonkring. Maar ik had een drukke baan (wie niet?) waarvoor ik dikwijls op reis moest. Hierdoor zou ik menige repetitie moeten missen en dat leek me geen goed idee. Maar toen mijn vervroegde pensionering een feit was en ik ons aller Mia Polet leerde kennen, ben ik ergens in februari/maart 2004 op haar recruteringspoging ingegaan. Nu kent iedereen de overtuigingskracht van Mia, maar toen ik de eerste keer ergens in het Limburgse belandde midden in een repetitie van de *Vergeten Straat*, begon ik toch ernstig te twijfelen. Moeilijke muziek, op het eerste gehoor, een niet zo toegankelijke samenvatting van de Boon-roman en, vooral, een grote achterstand ten opzichte van de andere koorleden. Maar er waren lekkere vlaaien en sympathieke collega-zangers en bovenal

was er het grote geduld en de bezielende leiding van Lieve. Dus ik ben toch maar aangebleven en heb door hard oefenen thuis en ook met kleine groepjes waarover Mia de scepter zwaaide, de achterstand kunnen inlopen. * Ik ben Nederlandse maar woon al ruim dertig jaar in Brussel, dat echt mijn stad van adoptie is geworden. Als vrijwilliger ben ik actief in diverse vzw's die zich bezighouden met integratie van allochtone jongeren en vrouwen. In het koor ben ik ingedeeld bij de alten maar mijn stem leek "op de drempel van de derde leeftijd" lager te worden. Dit is gaandeweg de repetities verbeterd, een bewijs te meer dat zingen gezond is. In mijn familie werd veel gemusiceerd en ook gezongen. Mijn moeder had een prachtige sopraan, evenals mijn oudste zus die – bijna tachtig jaar – nog meezingt in het kerkkoor van haar woonplaats, in Florida. * De *Straat* was interessant om mee te maken maar ik ben toch blij dat we nu aan een breder repertoire werken. Mijn muzikale smaak is nogal eclectisch en, naast klassieke concerten in het Conservatorium of de Bozar kom ik ook wel eens in de AB of in de Espace Senghor. Ik verheug me op ons optreden in de KVS en ook op onze nieuwe Brecht-productie, al staat de vorm me nog niet duidelijk voor ogen. Ik heb de bescheiden taak om in het kader van de Cultuurraad van Etterbeek contact te houden met GC De Maalbeek. Dat zijn een drietal vergaderingen per jaar. Daarnaast denk ik met de Brecht-werkgroep mee over manieren om onze productie aan de man te brengen.

Ik ben **Chris**, (hoge) tenor, en woon in het kleine Kempische dorp Bevel, waar ik de zorg heb voor mijn 10-jarige dochter Marieke, beloftevolle kleine celliste-in-spe. Ik ben ruim 30 jaar beroeps-journalist geweest en het was in die hoedanigheid dat ik Ruth en Chris W. leerde kennen als collega's op de redactie van de VUM. BBEK was toen, met het oog op de nieuwe productie *Mensenzee* dringend op zoek naar mannenstemmen en onder de zachte maar niet mis te verstane dwang van R&C, die wisten dat ik zong, ben ik dan maar eens naar een repetitie gekomen in de Pianofabriek, "gewoon om eens te proberen". Ik vond er aardige mensen, een goede sfeer, de harten op de juiste plaats (links, ja), een boeiend project en interessante muziek, en ik ben gebleven (al heeft *Vergeten Straat* mij bijna weer buitengejaagd). Twee jaar geleden heeft de directie van hogervermeld mediabedrijf, na een fel sociaal conflict, zichzelf mijn hoofd op een zilveren schaal laten offeren en hebben ze me bij het groot huisvuil aan de straat laten zetten. Een mislukte poging om een eigen project op te zetten verder (leve het statuut van de kunstenaar !) ben ik vandaag weer wat ik 30 jaar geleden was, nl. voltijds muzikant (dwz. arme luis).

Ik zing doodgraag en doe het zoveel ik kan. Ik ben intensief met muziek bezig sinds bijna zolang ik me kan herinneren. Mijn muzikale vorming begon als jong kind onder mijn moeder (die pianiste/organiste is) en kreeg een meer officieel karakter aan het Stedelijk Conservatorium in Leuven, waar ik piano studeerde. Momenteel studeer ik jazz aan de Stedelijke Academie in Lier. Ik speel piano, gitaar, lap steel, dobro en mandoline. Ik zing in koren sinds mijn 10de levensjaar en heb er een flink aantal versleten (of zij mij). Ik heb in meer muziekgroepen (mijn eigen en die van anderen) gezeten dan ik me wens te herinneren, maakte LP- en CD-opnamen, deed sessie- en studiowerk. Op dit ogenblik leid ik de groep *Three Cats & a Dog*, waar ik behalve zang ook de begeleiding van drie close harmony-zangeressen voor mijn rekening neem, en de muziek schrijft en arrangeert. Soms (maar niet veel meer) doe ik nog een solo-optreden, en ik ben actief als songwriter. Ik kijk erg uit naar de Brecht-productie, ik heb er tenslotte 5 jaar op gewacht (want

eerst moest ik Schiffer en Carlier doorworstelen). Het werd tijd dat we *Bertje & Co* eens onder handen namen. Over Brecht kan je veel kwaad vertellen (en dat is ook gebeurd, en vaak terecht), maar hij blijft wel een reus, en zijn boodschap is nog steeds ongelooflijk pertinent. Die verdraagt het om luidkeels van de daken geschreeuwd te worden, vandaag meer dan ooit. Behalve een opportunistische schurk was Brecht één van de grootste dichters van de vorige eeuw in de Duitse taal, en misschien wel de grootste dramaturg sinds Shakespeare, in gelijk welke taal. Zijn niet aflatend gevecht tegen de sinistere machten van de rechterzijde blijft inspireren. En bovendien had hij de onberispelijke goede smaak om te werken met enkele van de meest getalenteerde componisten van zijn tijd, onbevreesde vernieuwers en ten onrechte half in de vergetelheid geraakte pioniers wiens werk frisser, vitaler en actueler klinkt dan veel over het paard getild contemporain gekeutel. Dit werk schreeuwt erom, uitgevoerd te worden, wat veel te weinig gebeurt. Wat wringt? Altijd hetzelfde: te weinig echt grote stemmen in het koor, een te zwaar overladen programma met te veel tijdverslindende zijsprongen, te weinig tijd om het Brecht-luik ten gronde uit te diepen

Koorgeritsel

Koorgeritsel is er voor al uw berichten aan de wereld in het algemeen en de koormedemens in het bijzonder.

Erik, Erica, beide dirigenten en alle anderen. Het was zeer fijn om de laatste voorstelling in een zo verbeterde versie te horen, en te zien! En inderdaad, het zou mij ook veel plezier doen, moest de muziek van de *Vergeten Straat* niet te snel vergeten worden, en er hier en daar nog een "hit" zou weerklinken ... *Wij zijn de socialen* bvb. of *Ik woon in de vergeten straat* ... of waarom niet *De trein*, kunnen zeker ook zonder slagwerktrio ten gehore worden gebracht. Misschien is het leuk om een kleine suite, koorstukken uit de *Straat* samen te stellen ... Ik wil daar altijd eens over nadenken, of meer. Ik hoor wel nog iets?! Groeten, Chris.

Dag Chris, We voelden ons natuurlijk apentrots met jouw oordeel dat we er zeer op vooruit waren gegaan met *Vergeten Straat*. We zijn ook blij dat je het leuk vindt als de "straathits" een verder leven kunnen leiden in de koren en zullen je suggestie om een kleine koorsuite te maken graag voorleggen aan de stuurgroep (démocratie oblige!) Vanuit het BoonGenootschap is er ook belangstelling voor de partituur, maar daar moet jij samen met Vital de voorwaarden vastleggen. We moeten er eens over praten en ik zal jullie de naam van de contactpersonen graag doorspelen. Groeten van het Bussels Brecht-Eislerkoor, Erica.

Beste Brusselaars, Wat het maken van een kleine suite betreft, ik zal mij daar eens aanzetten. Ik puzzel wat, en druk het nog eens af. De partituur steek ik dan (wanneer durf ik nog niet zeggen) eens binnen (bvb. bij Eric), en verder is 't aan jullie. Voor mij zijn daar verder geen condities aan verbonden. Zoals ik al zei, ik zou al blij zijn als er hier en daar nog wat *Vergeten Straat* zou overblijven. En voor het doorgeven van de partituur, zijn er mijns inziens ook geen verdere condities. Auteursrechten zijn vastgelegd, bij uitvoeringen treedt dus Sabam op. Een uitgever is er niet, dus verspreiding is in ieders voordeel. Groeten, Chris.

Bedankt, Chris. We kijken uit naar de "kleine suite" (wat klinkt dat mooi). Wie zijn wij om je daarvoor onder druk te zetten ... Recht op Luiheid, weet je nog ? Voor de verspreiding van de partituur (bijv. voor Boonfanaten) zullen we je raad volgen, als Vital akkoord gaat. Tot een volgende keer ! Erica en de Straatzangers.

Beste koorleden en Vital ! Het was ons een waar genoegen om in dit project te mogen meedoen. De muziek was inderdaad niet altijd gemakkelijk, maar jullie verdienen een pluim voor inzet en doorzettingsvermogen. Het eindresultaat is zeker iets om fier op te zijn ! Wij kunnen alleszins terugblikken op een aangename samenwerking en wat ons betreft is dit zeker voor herhaling vatbaar. Bravo voor Lieve die, soms tevergeefs, telkens weer opnieuw de beide koren moest leiden naar de verlossende woorden : "Hah, en als iedereen madam is, wie is dan de meid ?" Bravo voor Chris Carlier, voor de mooie muziek ! (ook al was het iets te simpel ...) Ook een welgemeende bravo voor Vital, het was een moeilijke klus maar je mag er terecht trots op zijn ! Bovendien was het voor ons een fijne ervaring om onder jouw commando te staan ! Applaus voor jullie zelf allemaal ! Wij gaan die *Vergeten Straat* niet gauw vergeten. De groeten aan iedereen en tot de volgende ! Triatu

Beste vrienden, Nu dat alle emoties van de (hopelijk toch niet) laatste *Vergeten Straat* wat zijn gaan liggen, wil ik beide koren in het algemeen en iedereen individueel nogmaals bedanken voor deze hartverwarmende prestatie. Ook mijn hartelijke dank aan de (reddende) engelen van Triatu en componist Chris Carlier, wiens compositie knap maar niet altijd even gemakkelijk bleek te zijn ... Maar hadden jullie daar niet om gevraagd ? Hahaha. Hoedanook, diegenen die na de laatste voorstelling nog durven twijfelen aan de kracht van *Vergeten Straat* hebben het gewoonweg grondig verkeerd en kom ik eigenhandig *brandend de straat in duwen*. Maar dit resultaat kon er alleen komen dankzij een twijfels-doorworstelende equipe die met durf en lef is blijven doorbijten. Kunst maken, een publiek ontroeren en de mens 'een geweten schoppen' doe je niet in een handomdraai, daar is doorzetting, enthousiasme, geloof en tijd voor nodig. De twijfel lag op de loer maar de aanhouder wint, en jullie hebben gewonnen en geschitterd. Dat is mooi. Gewoonweg ontroerend. En ja, ik hoop eigenlijk dat dit niet het einde van *Vergeten Straat* is ... al moet er aan alle mooie dingen een eind komen. Moge deze ervaring jullie allen sterken in volgende projecten en ... tot in een andere straat. Groeten, Vital.

Impasse de l'Etameur.

Voor een bespreking van een Brussels verhaal haalde onze Robin een boek uit de Bib met alle verdwenen straten van Brussel (*Les rues disparues de Bruxelles* van Jean d'Osta, Rossel Edition). En natuurlijk staat de Impasse de l'Etameur erin. Het boek dateert van 1978 en toen bestond het steegje blijkbaar nog, want er stonden nog vijf onbewoonde huizen recht. Het was een eerder grote steeg naar Brusselse verhoudingen, schrijft de auteur. In 1896 waren er 96 bewoners en in 1930 nog 54. Veel straatleuwers en marktkramers vonden er onderdak. Het was een levendige straat die altijd vol kruiwagens stond en waar de kinderen onder het waakzaam oog van een houten Maagd Maria speelden. De ingang naar de steeg liep zoals vaak doorheen een huis (Canonstraat n° 21). In 1978 was dit nog het enige bewoonde huis van de hele Canonstraat. Madame Ryserhove staat als 82-jarige bewoonster met foto en al in het boek. Ze had zich jarenlang verzet tegen een gedwongen verhuis en mocht uiteindelijk om humanitaire redenen (à titre provisoire et précaire) blijven. Dit was ook de reden waarom de enkele huizen van de Impasse d'Etameur waren blijven staan. In het boek staat ook nog een foto van "de zeer typische ingang" van het steegje. Namelijk, aan beide zijde van de toegang bevond zich een toilet met een hartje in de deur.

Met Chinees slottaferreel in Solidair

Het is ons gelukt! Ons laatste optreden in het Cultureel Centrum van Berchem haalde een bericht in Solidair van 19/10/2005. En lof (ik citeer) : "Met tientallen mensen een dik uur Boon zingen, je moet er maar opkomen. En hoewel opera niet de meest voor de hand liggende kunstvorm is, WAS HET RESULTAAT NOG GESLAAGD OOK". Fotograaf Chris Stoop toont ons koor als een bende prerevolutionaire proleten, op zijn Chinees applaudisserend voor het publiek, de muzikanten van Triatu, onszelf en onze Grote Roergangster Lieve.

18 kiezers – 37 uitgebrachte stemmen

We zouden tijdens forum polsen naar de lievelingsstukken van elk koorlid uit het Brecht-repertoire. We waren die avond niet erg talrijk, het was namelijk nog herfstvakantie. Als je uitgaat van het principe "een man/vrouw – een stem", sta je voor een puzzel : *Finstre Zeiten* kreeg 7 stemmen, *Auf den Strassen zu singen* 2, *Raus mit den Männern* 4, *Liturgie vom Hauch* 4, *de Moorsoldaten* 2, *Lied der Kupplerin* 2, *Lof der Dialektiek* 2, *Lied der grossen Unzulänglichkeit* 1, *Verander de Wereld* 1, *Ballade vom Ertrunkenen Mädchen* 1, *Lof van het Leren* 2, *de Soldatenvrouw* 1 en de *Legende vom toten Soldaten* 10. 1° Kan er hier sprake zijn van verkiezingsfraude ? 2° Hadden de oorlogsveteranen hun achterban opgetrommeld, inclusief de gesneuvelden ?

Opgepast ! Het begint te brechten

Zeg op 1 januari niet : gelukkig nieuwjaar, maar wel voorspoedig Brechtjaar. Want ze komen eraan, de Brechtprogramma's. Je hebt natuurlijk ons eigen ding *Brecht voor de Raap* dat onderdak vindt bij het Masereelfonds, het Vermeylenfonds en linx+. Ons koorkindje is nog niet geboren, en toch is er al een verjaardagsfeestje gepland : ons optreden op 21 mei 2006. Hopelijk kunnen we onze prestatie in het Gentse Nieuwpoorttheater (ook door linx+ georganiseerd) overdoen, dit keer met *Brecht voor de Raap*. Maar daarnaast zijn al heel wat programma's aangekondigd. Wie er het fijne van wil weten, kan terecht op de website www.bertoltbrecht.be.

Zo toert **Patricia Beysens** met **Geert Van Istendael** door heel het land met *Der Haifisch*. Patricia Beysens verdiept zich al 25 jaar in het Duitse expressionistische lied, in de Berlijnse Kabarets en Theaters (Brecht, Weill, Eisler, Hollaender etc.) Zelf beschrijft ze haar project als volgt : *Brecht werd in alles geïnspireerd door zijn tijd en zijn directe omgeving, mede daarom is het interessant om hem eens vanuit een ruimer kader te schetsen. Veel van de thematiek die op het eerste gezicht tijdsgebonden lijkt, is nog even actueel. Of zoals Erich Kästner de mensheid typeerde : "Goedbeschouwd zijn het nog diezelfde oude apen."* Grote problemen worden op mensenmaat bekeken. **Amarant** koos drie thema's voor een lezing : de Berlijnse kunstscène in de jaren 1930 ; de Kunst van het Derde Rijk en Over Kurt Weill, Hanns Eisler en Paul Dessau. **Hugo Franssen** spreekt dan weer over *Liebe ist eine Produktion – Liefde is een productie*. Deze lezing focust op de liefdeslyriek van Brecht. De Oost-Duitse dichter **Heinz Kahlau** was regieassistent van Bertolt Brecht vanaf 1953 tot aan zijn dood in 1956. Geert van Istendael interviewt Heinz Kahlau over zijn eigen literaire werk en de invloed van Brecht op de literatuur en zijn tijd. **Charles Cornette**, **Hilde Uitterlinden**, Guy Pion, Béatrice Ferauge en Ludo Marien (accordeon) brengen *Over de vriendelijkheid van de wereld*. Bertolt Brecht was een man met humor. Hij was tegen naastenliefde, maar voor vriendelijkheid. Van gevoelens verlangde hij dat ze maatschappelijk werkzaam en productief zouden zijn.

Von der Freundlichkeit der Welt

Auf die Erde voller kaltem Wind
Kamt ihr alle als ein nacktes Kind,
Frierend lagt ihr ohne aller Hab,
Als ein Weib euch eine Windel gab.

Keiner schrie euch, ihr wart nicht begehrt
und man holte euch nicht im Gefährt.
Hier auf Erden wart ihr vielleicht gleich.
Als ein Mann euch einst nahm an der Hand.

Und die Welt, die ist euch gar nichts schuld:
Keiner hält euch, wenn ihr gehen wollt.
Vielen, Kinder, wart ihr vielleicht gleich
Viele aber weinten über euch.

Von der Erde voller kaltem Wind
Geht ihr all bedeckt mit Schorf und Grind.
Fast ein jeder hat die Welt geliebt,
Wenn man ihm zwei Hände Erde gibt.

Bertolt Brecht, 1927, uit de *Hauspostille*

Over de vriendelijkheid van de wereld
Op de aarde, vol van kille wind
Kwam elk van jullie als naakt kind.
En je kleumde, haveloos en zwak
Toen een vrouw je in een luier stak.
Niemand riep je na, keek naar je om
En geen huurkoets kwam waarin je klom.
Hier op aarde had je naam noch land
Toen een man je vastnam bij de hand.
En de wereld, die heeft bij jou geen schuld :
Niemand houdt je tegen als je weggaan wil
Velen, kind, liet jij misschien koud.
Velen hebben toch om jou gerouwd.
Door de aarde, vol van kille wind
Gaat ieder door korst en schurft verminkt.
Bijna ieder heeft hier graag geleefd
Wanneer je hem twee handvol aarde geeft.